

Fenyvesi Ottó új versei hangzó háttérrel

Fenyvesi Ottó: *Minimum Rock & Roll*. Tiszatáj, Szeged, 2015

„s tudod majd azt is,
kik voltunk és mivégre.”
(Élve vagy halva)

Fenyvesi Ottó új könyve egyetlen hömpölygő hosszúvers, amely költői múltja motívumait sodorja magával. Ha úgy tekintjük, hogy a *Halott vajdaságiakat olvasva* (2009) című kötetét is hosszúversnek tekintette a szerző, akkor ez az új verseskönyv autentikus folytatása az előbbinek. Közös bennük az emlékező attitűd, a múlt felé fordulás, a nosztalgia, amit a kritika is regisztrált nála, miközben a Symposion-paradigma sértetlen marad. Fenyvesi ezúttal forrongó rock-korszakára emlékezik vissza, mely emlékezést már *A káosz angyalával* (1993) megkezdett. Avantgárd költészetének van annyi ereje, hogy még egyszer kihozza magából a lehető legjobbat. A vén rocker ebben nem tévedett. A szerző szubkultúra-kutatásai, művelődéstörténeti visszaemlékezései is a kezdetek felé terelik kései költészetét, amelynek poétikai középpontjában az *Új Symposion* verskánonja állt, egyféleképpen túllépve is azon.

A *Minimum Rock & Roll* szerkezete a négy évszak szerint tagolódik négy fejezetre, amelyet a magyar kártya megfelelő lapjaival illusztrál Fenyvesi. A tavasz, a nyár, az ősz és a tél cím nélküli dalokra bomlik, ám van áthajlás az évszakok között, elsősorban a Vadnak születünk kezdetű versekkel, de a szerző olvasmányjaiból vett idézetek ismétlésével is egy hosszúvers strófáira enged következtetni. Az áthajlások által a Vadnak születünk darabjai egyre vadabbá, a kötet egyre dinamikusabbá válik. Ismétlődő motívumok a rockzenéből vett idézetek is, amelyekből a dalformát kölcsönzi a szerző, és a könyv világképét tükrözi. Fenyvesi Ottó stílusa – világképe és formája tehát – a rock and roll szellemisége szerint alakul, amelyet egyféle mélabú hat át, mert a lázadást már nem lehet folytatni, és az if-

júkori verselést be kell fejezni. Marad számára az emlékezés, amely talán a szerző egyetlen fogódzója.

A költő életrajzából kiindulva, ahogyan azt Végel László a *Masírozó angyalokban* (2015) is megállapítja, Fenyvesi Ottó a szubkultúra felől érkezett meg az *Új Symposion* avantgárd verseléséhez, melynek poétikáját egészében eddig még nem írta meg senki. A kései Fenyvesi számára az életrajz szerepe meghatározó, az Újvidéki Rádió egykori lemezlovasából a szubkultúrák teoretikusa lesz, az *Új Symposion* avantgárd szellemiségében pedig költészetének gyökereit keresi és találja meg. A rock and roll mint a XX. század szubkultúráinak egyik fontos zenei megnyilvánulása a nagyvilág és a Balkán felé nyitott *Új Symposion* avantgárd költészetével találkozva válik nála egy ponton autentikus kifejezésformájává. Mindez azonban új kötetében törlés alá van helyezve, és a nosztalgia, az egyre közeledő öregkor emlékképeinek alakzataiba helyezve. Az avantgárd lecsengett, a rock and roll kommercializálódott. Ám a kultúra modernizálódása tekintetében máig releváns erő, ha csak tájainkon egy kicsit körültekintünk, ha még emlékszünk régi, világmegváltó akarásainkra.

A *Maximum Rock and Roll* egy havonta megjelenő nonprofit punk folyóirat. A San Franciscó-i székhelyű MRR elsősorban művészekkel készített interjúkat, és zenei kritikákat közöl. A *Maximum Rock and Roll* kezdetben punk rádióműsor volt az 1970-es években, az MRR mégis mint folyóirat gyakorolt legnagyobb befolyást, így vált a punkideológia intézményévé. Fenyvesi Ottó az Újvidéki Rádió *Maximum Rock and Roll* műsora a múlt század utolsó évtizedeiben szinte egyedülálló volt a rockzene tekintetében. A volt Jugoszlávia, de Magyarország hallgatósága is ezen a frekvencián ismerhette meg a punk legvadabb szerzeményeit, hallgatták is keményen. Később a szerző magyarországi áttelepülése után a *Magyar Narancs* indít rovatot *Maximum Rock and Roll* címen, melyben Fenyvesi Ottó mint a rock and roll teoretikusa szerez zenetörténeti érdemeket. Felvetődik a kérdés: hogyan lett maximumból minimum? Igaz-e, hogy a maximalista Fenyvesi Ottó egyszerre minimalistává váljon? Mit is jelent könyve tekintetében a minimum? A *Minimum Rock & Roll*ban Fenyvesi nem mond le a tökéletesség megszerzéséről, csak lemezjátszóját halkítja le annyira, hogy a világ zaja is beszüremkedhessen verseibe. Hallhatóvá válik az évszakok váltakozása, a mindennapok tevése-vevése. Miközben hallgatja a rockot, csendesen emlékezik a zenére és az ifúságra, az értelmet adó költészetre. Ez a minimum, hogy a szerző költőien éljen tovább.

Fenyvesi Ottó későn érő költő, és nem is közöl olyan sokat. Poétikája *A szabadság foglyai* (2014) című esszékötetével szinte párhuzamosan alakul, melyben kötődéseiről szól. A szerzőnek avantgárd múltja van, amibe ka-

paszkodni tud. Az új közegben szüksége van a gyökerekre, amelytől költői énjének egzisztenciája függ. „Hivatkoztunk szerelemre, / az anyánkra, a helyi színekre. / Esküdöztünk a hetvenes évekre” – mondja tavasszal, majd folytatja nyáron – „Isten hozott testvér, a kómába! / Isten hozott a hetvenes évekre!” A 70-es években tombol a rock a világban, íródik az ellenköltészet Jugoszláviában. A lázadó ifjúságból azonban mára már a következő sorok maradtak: „Óh, hová tűnt belőlünk a hév, / a meztelen szépség, / amin egykoron osztoztunk?”. Fenyvesi kései költészetét a „duzzadó mélabú” hatja át, amely az ifjúkori hevet a nosztalgia szárnyain még egyszer képes visszahozni.

A hosszúvers hagyománya Fenyvesit Tolnai Ottóval rokonítja, akinek avantgardizmusa nemrégén kapott nagyobb nyilvánosságot a *Világpor* (1980, 2016) magyarországi újrakiadásával. Fenyvesi poétikája azonban eltér a Mesterétől, elsősorban a rock and roll szubkultúrákra jellemző költői elkülönülésével. Generációjából szinte egymagában teljesíti ki mindazt, ami az *Új Symposion* 83-as megszakadása miatt tört ketté, és Sziveri János halálával ért véget. Korszerűtlensége azonban nem zavaró, dalai a mai nemzedékekhez is eljutnak. A punk most is szól, tömegeket mozgat meg, ha még másképpen is mint a 70-es években. Nem lázadnak többé a társadalom ellen, csak egyszerűen kivonulnak belőle. Fenyvesi Ottó „konzervatív anarchizmusa” ebből a szempontból értelmezhető. A *Minimum Rock & Roll* dalai az et jellel kezdődő, az et jellel egymást szétválasztó dalai látszólag a fragmentáltság, egészében véve azonban a teljességre való törekvés jegyében íródtak, mert ami éssel kezdődik, az éssel is fejeződik be, nincs megállás, szól a rock and roll. A zene ütemére a versek egybeíródnak, a szekvenciák egyetlen dallammá szerveződnek. Fenyvesi egy kis zenetörténettel is kedveskedik a rockrajongóknak a 189. oldalon: „Egy, két, há’ és punk and roll” – kezdi a verset, majd a rockzene nagyjainak cseppet sem dicső végével fejezi azt be. A pokolra szállított rock után az élet megy tovább.

Fenyvesi Ottó versei és kollázsszövegei saját hagyományukat teremti meg ebben az érett kötetben. A szubkultúra felől érkező költő az *Új Symposion* kánonját viszi tovább, miközben kialakítja saját verselését. A rock and roll megidézésével egy költői életrajz íve kap autentikus formát, aminek saját életszemlélete és eszköztára van. A popkultúra a 70-es évekből áttemelt poétikája korszerűtlenségével talál helyet a kortárs irodalomban. A költő legjobb verseivel beérkezett a mai magyar lírába, és úgy látszik, nem adja alább. A visszaemlékezéssel kezdődött érési folyamat a költői én kiteljesedését, poétikai tekintetben pedig egyféle letisztulást eredményez. Miközben gyökereit keresi, megtalálja saját hangját és költői szerepét, ami bizonyos önbizalommal tölti el.

A *Minimum Rock & Roll* koherens kötet, amely részben egy esztendő alatt íródott, miközben a szerző írói ösztöndíjban részesült. Ám ez az idő kevés arra, hogy Fenyvesi minden téren bizonyítson, a könyvbe aztán gyengébb versei is bekerültek, mint amilyenek a tavasz fejezet egyes darabjai. A kötetnyitó motívumokat azonban a későbbiek során végigvezeti és kiteljesíti. Így áll össze a hosszúvers, amely egészében véve páratlan teljesítmény. Egy lucidus költő áll előttünk, aki tisztában van azzal, mit tud. Képes *A szabadság foglyai* esszéiben felmutatott teljesítmény költői továbbvitelére, amit el is várunk tőle. És ez nemzedéke alkotóerejének bizonyítására éppen elegendő.